

# Σύνδεση του Εθελοντισμού με την έννοια του Ενεργού Πολίτη, την Βιωσιμότητα και τους 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης



**Δρ. Νικόλαος Κασιώτης**  
Μέλος της ΑΛΛΗΛΟΝnet  
Innovation / Research Manager

## Περίληψη:

Το άρθρο αποσκοπεί να εξερευνήσει πώς ο Εθελοντισμός, με υποστήριξη και καθοδήγηση από αρχαιοελληνικές Αξίες, μπορεί να συνεισφέρει σημαντικά στους 17 SDGs του ΟΗΕ. Απαντάει στο κεντρικό ερώτημα: «Πώς οι αρχαιοελληνικές αξίες της Ενεργού Συμμετοχής στα Κοινά και της Ισορροπίας μπορεί να εφαρμοστούν στο σύγχρονο Εθελοντισμό ώστε να προωθηθεί η Βιώσιμη Παγκόσμια Ανάπτυξη?» Η εγγενής αξία του Άρθρου έγκειται στον συνδυασμό ιστορικής γνώσης με σύγχρονες δράσεις στον τομέα του Εθελοντισμού, ουσιαστικά προσφέροντας αυτή την νέα προσέγγιση/σκοπιά: της σύνδεσης της Αρχαιοελληνικής Φιλοσοφίας και Προσέγγισης στην αντιμετώπιση των συγχρόνων παγκόσμιων προκλήσεων (βλέπ 17 SDGs) καθώς και στην ενέπνευση ισχυρότερης δέσμευσης προς περισσότερο αειφόρες εθελοντικές πρακτικές (π.χ. μέσω της συνειδητοποίησης ότι είμεθα Μέρη ενός Ευρύτερου, Μεγαλύτερου και Αέναου Όλου).

## Εισαγωγή

Σε έναν διασυνδεδεμένο κόσμο όπου οι παγκόσμιες προκλήσεις απαιτούν συλλογική δράση, ο Εθελοντισμός αναδεικνύεται ως μία κομβική δύναμη η οποία συνδέει τον Ενεργό Πολίτη, την Αειφορεία/Βιωσιμότητα καθώς και του 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ/SDGs) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Με τις ρίζες του στην πλούσια κληρονομιά της Ελληνικής Φιλοσοφίας, ο Εθελοντισμός ενσωματώνει τις Αρχές της Κοινωνικής

Ευθύνης, της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης και της Παγκόσμιας Συνεργασίας. Συνεπώς: αυτό το Άρθρο διερευνά πώς ο Εθελοντισμός, εμπνευσμένος από τα Ελληνικά ιδεώδη, μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην επίτευξη των ΣΒΑ, ενισχύοντας παράλληλα το Πνεύμα της Ενεργού Συμμετοχής του Πολίτη καθώς και βιώσιμων πρακτικών.

## Εθελοντισμός και Ενεργός Συμμετοχή του Πολίτη: Μια Ελληνική Κληρονομιά

Η έννοια της ενεργού πολίτη, βαθιά ενσωματωμένη στον ιστό της αρχαίας ελληνικής κοινωνίας, βρίσκει μια σύγχρονη έκφραση στην πρακτική του εθελοντισμού. Αυτή η σύνδεση δεν είναι απλώς τυχαία, αλλά έχει τις ρίζες της στην ελληνική κληρονομιά της συμμετοχής στα κοινά και της κοινοτικής συμμετοχής. Περισσότερο λεπτομερώς, αναγόμαστε στην Αθηναϊκή έννοια της Ιθαγένειας (ήτοι: πολιτικών δικαιωμάτων) και του πολιτικού καθήκοντος, όπου στην αρχαία Αθήνα η ιθαγένεια δεν ήταν απλώς μια ιδιότητα, αλλά αποτελούσε Ευθύνη. Κοινώς, η συμμετοχή στη Δημοκρατική διαδικασία, η συμβολή στη λήψη αποφάσεων και η εμπλοκή σε δημόσιες υποθέσεις θεωρούνταν βασικά καθήκοντα του Πολίτη και ακριβώς αυτό το Ήθος/Αντίληψη/Προσέγγιση αντικατοπτρίζεται στη σύγχρονη πρακτική του Εθελοντισμού, όπου τα άτομα συμμετέχουν ενεργά σε κοινοτικές δραστηριότητες, συμβάλλοντας στην κοινωνική ευημερία και στη λήψη αποφάσεων σε επίπεδο μονάδος/οργανωσιακής βάσης. Η πράξη του Εθελοντισμού ενσαρκώνει το αθηνα-

ϊκό ιδεώδες της “Πολιτείας”, την ενεργό συμμετοχή στη δημόσια ζωή, τονίζοντας ότι μια υγιής Κοινωνία βασίζεται στην προληπτική συμμετοχή των Πολιτών της. Σε συνέχεια των παραπάνω, πρέπει να αναφερθούμε στην Σωκρατική Δέσμευση και Επιδίωξη του Κοινού Καλού, όπου ο Σωκράτης -δια μέσω της μεθόδου της διαλεκτικής αμφισβήτησης- ενθάρρυνε τους πολίτες να ασχοληθούν κριτικά με τα κοινωνικά ζητήματα. Αυτή η Σωκρατική παράδοση της αμφισβήτησης και της κατανόησης της Κοινωνίας είναι κεντρική στην έννοια της Ενεργού ιδιότητας του Πολίτη. Συνεπώς, δια μέσω του Εθελοντισμού, τα άτομα βυθίζονται σε κοινωνικά ζητήματα, κατανοούν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν και συμβάλλουν στην επίλυσή τους, ενσωματώνοντας το σωκρατικό ιδεώδες της προσπάθειας για το κοινό καλό. Σε αντίστοιχη τοποθέτηση και προσέγγιση, έχουμε τα Πλατωνικά Ιδανικά μιας Δίκαιης Κοινωνίας, όπου το Όραμα του Πλάτωνα (για μια Δίκαιη Κοινωνία, όπως περιγράφεται στο έργο του, “Πολιτεία”) οραματίστηκε τους Πολίτες να συνεισφέρουν ενεργά στην αρμονία του κράτους. Ως εκ τούτου, ο Εθελοντισμός ευθυγραμμίζεται με αυτό το Όραμα δίνοντας τη δυνατότητα στα άτομα να διαδραματίσουν ρόλο στη δημιουργία μιας ισορροπημένης και δίκαιης κοινωνίας. Μέσω της συνεισφοράς τους, οι εθελοντές βοηθούν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων και εργάζονται για το ευρύτερο καλό, αντανακλώντας τα ιδανικά του Πλάτωνα για δικαιοσύνη και αρμονία. Όλα τα παραπάνω νομοτελειακά περιγράφονται και μελετώνται (δια) μέσω της Αριστοτελικής Αρετής, Ηθικής Φιλοσοφίας αλλά και εμπράγματης/πραγματικής Κοινωνιολογίας/Κοινωνικής Εργασίας από τους Ενεργούς Πολίτες, Συμμετάσχοντας και Κοινωνικούς Μετέχοντας. Προς επίρρωση των παραπάνω αναφέρεται ότι η έννοια του Αριστοτέλη όσον αφορά την Ηθική της Αρετής, δίνει έμφαση στην ανάπτυξη καλών πρακτικών/χαρακτηριστικών του Ατόμου μέσω της Ενεργού Συμμετοχής στην Κοινή Ζωή. Ως εκ τούτου: ο Εθελοντισμός χρησιμεύει ως πρακτική εφαρμογή αυτής της Φιλοσοφίας, δια μέσω της Συμμετοχής σε Εθελοντική εργασία, τα άτομα καλλιεργούν αρετές όπως η Γενναιοδωρία, η Εν-

συναίσθηση και η Αστική Ευθύνη. Αυτή η πράξη ανταπόδοσης στην Κοινότητα δεν είναι μόνο ωφέλιμη για την ανάπτυξη του χαρακτήρα του Ατόμου, αλλά και για την συνολικότερη Ευημερία της Κοινωνίας, αντηχώντας στην ιδέα του Αριστοτέλη περί “Ευδαιμονίας” ή ανθρώπινης άνθησης μέσω ενάρετων ενεργειών. Η κληρονομιά των Ελλήνων Φιλοσόφων και Ηγετών -οι οποίοι τόνισαν τη σημασία της Ενεργού Συμμετοχής και προσφοράς στην Πόλη- συνεχίζει να εμπνέει σύγχρονες έννοιες Εθελοντισμού και Ενεργού Πολίτη (ήτοι, ενεργούς συμμετοχής του Πολίτη στα Κοινά). Δια μέσου του Εθελοντισμού, τα άτομα υποστηρίζουν αυτές τις Αρχαίες Αξίες, διαδραματίζοντας κρίσιμο ρόλο στην ανάπτυξη και τη βελτίωση των Κοινοτήτων και Κοινωνιών τους.

### **Η διασταύρωση Εθελοντισμού και Βιωσιμότητας**

Ο Εθελοντισμός ευθυγραμμίζεται στενά με την έννοια της Βιωσιμότητας, μια αρχή που δεν είναι ξένη στην Αρχαία Ελληνική σκέψη. Το Δελφικό αξίωμα του “Μηδέν Άγαν” (ήτοι, τίποτα σε υπερβολή) υπογραμμίζει τη σημασία της Ισορροπίας και του Μέτρου, Αρχές που βρίσκονται στον πυρήνα των Βιώσιμων Πρακτικών. Ως εκ τούτου, οι Εθελοντές συμβάλλουν στη Βιωσιμότητα συμμετέχοντας σε δραστηριότητες που προστατεύουν το Περιβάλλον, προάγουν την Κοινωνική ισότητα και προωθούν την οικονομική ανάπτυξη, αντανακλώντας την ολιστική προσέγγιση των ΣΒΑ. Συνεχίζοντας σε αυτή την ατραπό της Περιβαλλοντικής Διαχείρισης (“Environmental Stewardship”), το παραπάνω Δελφικό αξίωμα υπηρετεί ως ακρογωνιαίος λίθος της Ελληνικής Σοφίας, η οποία υποστηρίζει την Ισορροπία και το Μέτρο σε όλες τις πτυχές της ζωής. Αυτή ακριβώς η Φιλοσοφία είναι ιδιαίτερα σχετική με τις σύγχρονες περιβαλλοντικές προκλήσεις, όπου ειδικότερα δε, ο Εθελοντισμός (σε δράσεις διατήρησης/προστασίας του Περιβάλλοντος) ενσωματώνει αυτήν την Αρχή, όπου λαμβάνονται μέτρα για τη διατήρηση της Οικολογικής ισορροπίας -αποφεύγοντας δε, τις υπερβολές που οδηγούν στην υποβάθμιση του Περιβάλλοντος-. Επίσης, συμμετέχοντας εθελοντικά σε δραστηριότητες όπως η αναδάσωση, η προστασία της άγριας

ζωής και η μείωση των απορριμμάτων (βασισμένη σε αρχές Κυκλικότητας/Κυκλικής Οικονομίας, ήτοι ολιστικής θεώρησης και προσέγγισης “μείωσης, επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης”), οι Εθελοντές εμπράκτως συμβάλλουν στη διατήρηση του φυσικού κόσμου, αντανakλώντας την αρχαιοελληνική αντίληψη περί “Συμβίωσης σε αρμονία με τη Φύση”. Σε συνέχεια των παραπάνω, αναφορικά/σχετικά με την Αειφορία στην Ελληνική Σκέψη και την Κοινωνική Ισότητα, είναι πρόβλημα να τονιστεί ότι στην Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία, η σημασία της Κοινωνικής Αρμονίας/Ισότητας ήταν τεράστια, αποτελώντας (αυτές) Αρχές αναπόσπαστες για τη επίτευξη Βιώσιμης Ανάπτυξης. Ως εκ τούτου, ο Εθελοντισμός σε τομείς όπως η Εκπαίδευση, η Υγεία και η ανάπτυξη της (τοπικής) Κοινότητας, συμβάλλει άμεσα σε αυτήν τις πτυχές της Βιωσιμότητας. Επίσης, παρέχοντας υποστήριξη σε μη-προνομιούχες Κοινότητες, οι Εθελοντές εργάζονται για τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, το οποίο ευθυγραμμίζεται απολύτως με το πανανθρώπινο Ιδεώδες μιας ισορροπημένης Κοινωνίας, όπου κάθε Άτομο έχει την ευκαιρία να ανθίσει. Προχωρώντας δε σε συζήτηση περί Εθελοντισμού ως πράκτορα/εφαρμοστή (αυτόβουλης δράσης, εν είδη “agency”) αρχών Οικονομικής Βιωσιμότητας (ήτοι, εφαρμοσμένης οικονομικής επάρκειας) και σύνδεσης αυτών με την Αρχαιοελληνική στωϊκή έννοια της Αυτάρκειας, είναι εξαιρετικά άξιο αναφοράς ότι ο Εθελοντισμός, αποτελεί αυτούσια έννοια «μετάφρασης» και μεταφοράς πρωτοβουλιών -οι οποίες προάγουν τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη και την αυτοδυναμία- στην πράξη, στον κοινωνικό και οικονομικό βίο. Συνεπώς, έργα τα οποία επικεντρώνονται στην Ανάπτυξη Δεξιοτήτων (“upskilling”/“reskilling”), τη στήριξη μικροεπιχειρήσεων ή/και τη βιώσιμη γεωργία είναι παραδείγματα όπου ο “Εθελοντισμός συμβάλλει επιδραστικά στην οικοδόμηση ανθεκτικών οικονομιών (“resilient economies”), οι οποίες δύναται να διατηρηθούν στην πάροδο του χρόνου, βασιζόμενες στο ελληνικό ιδεώδες ενός αυτάρκους και ισορροπημένου οικονομικού συστήματος. Συνεπώς, η ενσωμάτωση της Αρχαίας Σοφίας με τις σύγχρονες πρακτικές Εθελοντισμού

παρέχει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της Βιωσιμότητας, υπογραμμίζοντας την σημασία της προσέγγισης των Περιβαλλοντικών, Κοινωνικών και Οικονομικών παραγόντων με ισορροπημένο και ήπιο/συντηρητικό τρόπο. Ακολουθώντας αυτές τις Αρχές, οι Εθελοντές συμβάλλουν όχι μόνο στις άμεσες κοινωνικές ανάγκες, αλλά και στον μακροπρόθεσμο στόχο της δημιουργίας ενός Βιώσιμου και Δίκαιου Κόσμου.

### **Σύνδεση του Εθελοντισμού με τους 17 ΣΒΑ/SDG**

Καθένας από τους 17 **Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ/SDGs) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών** βρίσκει υποστήριξη στον Εθελοντισμό, ενισχυμένο από ένα φιλοσοφικό πλαίσιο που έχει τις ρίζες του στην ελληνική παράδοση ως ακολούθως: **SDG #1. - “No Poverty” - Μηδενική Φτώχεια & Ελληνική Φιλανθρωπία:** Ο Εθελοντισμός, ειδικά σε έργα ανακούφισης της Φτώχειας ευθυγραμμίζεται με την ελληνική παράδοση της “φιλοanthρωπίας”, την αγάπη για την Ανθρωπότητα και το πνεύμα αντιμετώπισης των βαθύτερων αιτιών της (οικονομικής/κοινωνικής) Φτώχειας. **SDG #2. - “Zero Hunger” - Μηδενική Πείνα και η αντίληψη/πρακτική της Ξενίας** (ή της φιλοξενίας στην αρχαία Ελλάδα) αντικατοπτρίζεται στον Εθελοντισμό για ανακούφιση από την Πείνα, δίνοντας έμφαση στους κοινούς πόρους και την υποστήριξη της Κοινότητας. **SDG #3. - “Good Health and Well-Being” - Καλή Υγεία & Ευημερία & η Κληρονομιά του Ασκληπιού,** ήτοι εμπνευσμένοι από τον Ασκληπιό (Θεό της Ιατρικής), οι Εθελοντές συμβάλλουν στην υγειονομική περίθαλψη και την Ευημερία, ενσωματώνοντας την αρχαία αξία της Υγείας ως πανανθρώπινο/Κοινό Αγαθό. **SDG #4. - “Quality Education” - Ποιοτική Εκπαίδευση και η Ακαδημία του Πλάτωνος,** ως η πραγμάτωση ενός χώρου Μάθησης και Συζήτησης, ο οποίος εμπνέει εθελοντικές πρωτοβουλίες στην Εκπαίδευση, δίνοντας έμφαση στο Δικαίωμα στη Γνώση και στην ενημερωμένη ιδιότητα του πολίτη. **SDG #5. - “Gender Equality” - Ισότητα των Φύλων & Δικαιώματα των Γυναικών** στην Σπάρτη: αντικατοπτρίζοντας τη εξαιρετικά προοδευτική (για την εποχή) θέση των

Γυναικών στη Σπάρτη, ο Εθελοντισμός για την Ισότητα των φύλων ενσωματώνει την έννοια των Ίσων Δικαιωμάτων και Ευκαιριών, αφήνοντας πίσω στερεότυπα και συμβατικές θεωρήσεις.

SDG #6. - “Clean Water & Sanitation” - Καθαρό Νερό & Αποχέτευση, σε απευθείας σχέση με την Αρχαία Ελληνική Μηχανική, όπου οι αρχαιοελληνικές εξελίξεις στα συστήματα νερού καθοδηγούν τις σύγχρονες εθελοντικές προσπάθειες για την παροχή καθαρού νερού και αποχέτευσης, αναγνωρίζοντας το νερό ως θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα.

SDG #7. - “Affordable & Clean Energy” - Προσιτή και Καθαρή Ενέργεια & Ο Μύθος του Προμηθέα: Ο μύθος του Προμηθέα, που έδωσε φωτιά στην ανθρωπότητα, εμπνέει τον εθελοντισμό για καθαρή ενέργεια, συμβολίζοντας τη μεταφορά γνώσης και πόρων για το κοινό καλό.

SDG #8. - “Decent Work & Economic Growth” - Αξιοπρεπής Εργασία & Οικονομική Ανάπτυξη & Ηθική του Αριστοτέλη: Η έμφαση του Αριστοτέλη στην ισορροπημένη ζωή καθοδηγεί τον εθελοντισμό στην προώθηση της αξιοπρεπούς εργασίας και της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης.

SDG #9. - “Industry, Innovation & Infrastructure” - Βιομηχανία, Καινοτομία και Υποδομές και η Εφευρετικότητα του Αρχιμήδη ως έμπνευση για μοντέρνους Εθελοντές ώστε να συμμετάσχουν σε καινοτόμες λύσεις για βιώσιμη βιομηχανική ανάπτυξη.

SDG #10. - “Reduce Inequalities” - Λιγότερες ανισότητες και οι μεταρρυθμίσεις του Σόλωνα στην Αθήνα, με στόχο τη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, βρίσκουν τον απόηχό τους στον εθελοντισμό για κοινωνική δικαιοσύνη.

SDG #11. - “Sustainable Cities & Communities” - Οι Βιώσιμες Πόλεις & Κοινότητες και ο Πολεοδομικός Σχεδιασμό του Ιππόδαμου αποτελεί έμπνευση για Εθελοντισμό στοχευμένο σε βιώσιμες Πόλεις

SDG #12. - “Responsible Consumption & Production” - Υπεύθυνη Κατανάλωση και Παραγωγή ως πλήρης πραγμάτωση Επικούρειας Φιλοσοφίας, όπου η απλή ζωή εμπνέει βιώσιμα πρότυπα κατανάλωσης και παραγωγής σε εθελοντικές δραστηριότητες.

SDG #13. - “Climate Action” - Δράση για το Κλίμα και η σοφία του Μαντείου των Δελφών, όπου οι σημαδιακοί, προφητικοί χρησμοί αυτού οδηγούν/εμπνέουν την προνοητικότητα και την προληπτική δράση στον Εθελοντισμό ενάντια της Κλιματικής Αλλαγής.

SDG #14. - “Life Below Water” - Ζωή στο Νερό και το υδάτινο βασίλειο του Ποσειδώνα, όπου ο Εθελοντισμός για τη διατήρηση της θάλασσας (ζωής και περιβάλλοντος) τονίζει την αρχαιοελληνική ευλάβεια για τη θαλάσσια Ζωή.

SDG #15. - “Life On Land” - Ζωή στην Στεριά και

Greek Mythology’s Natural World: Η ελληνική μυθολογία, γεμάτη με φυσικούς συμβολισμούς, παρακινεί τον εθελοντισμό για τα χερσαία οικοσυστήματα, αναγνωρίζοντας την ιερότητα της φύσης.

SDG #16. - “Peace, Justice & Strong Institutions” - Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί και η Αθηναϊκή Δημοκρατία, όπου οι αρχές αυτής καθοδηγούν τον Εθελοντισμό για Ειρήνη και Δικαιοσύνη, υπογραμμίζοντας τη σημασία των δίκαιων και ισχυρών θεσμών.

SDG #17. - “Partnerships For The Goals” - Συνεργασία για τους Στόχους και το παράδειγμα της Συμμαχίας της Δήλου, όπου η συνεργασία αποτελεί παράδειγμα του τρόπου με τον οποίο ο Εθελοντισμός μπορεί να προωθήσει ενεργητικά συνεργασίες για την επίτευξη κοινών στόχων.

**Συμπερασματικά, ο εναγκαλισμός** του Εθελοντισμού εντός του πλαισίου των SDGs, με γνώμονα πάντα τη βαθιά σοφία της Ελληνικής και Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας, προσφέρει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των παγκόσμιων προκλήσεων. Αυτή η συγχώνευση Αρχαίων αξιών με σύγχρονους στόχους υπογραμμίζει τη διαχρονική συνάφεια των Ελληνικών αρχών στην προώθηση της Ενεργού Συμμετοχής του Πολίτη, της Βιωσιμότητας και της Παγκόσμιας/Πανανθρώπινης Συνεργασίας. Ενσωματώνοντας αυτές τις Αξίες σε Εθελοντικές προσπάθειες, διευρύνεται ο δρόμος για έναν περισσότερο Βιώσιμο και Δίκαιο Κόσμο, σε πλήρη αρμονία με τους οραματιστικούς Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.